SORULU CEVAPLI İZHAR

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

İZHAR SORULARI (214 SORU)

AMİL (100 SORU)

AMİLİ LAFZİ SEMAİ (51 SORU)

Soru 1: İzhar kitabının sahibi kimdir?

Cevap 1: İmam-ı Birgivi (rahmetullahi aleyh)

Soru 2: İzhar ne kelimedir?

Cevap 2: Mastar ğayrı mimi (اِفْعَالًا babından gelir)

Soru 3: Kelimenin Arapça ve Türkçe tarifi nedir?

Cevap 3: وَهِيَ اللَّفْظُ الْمَوْضُوعُ لِمَعْنًى مُفْرَدٍ

"Tek mana için konulmuş lafızdır"

Soru 4: Fiil, isim ve harfin Arapça ve Türkçe tarifi nedir?

Cevap 4:

- Fiil: اَلْفِعْلُ وَهُوَ مَا دلَّ بِهَيْئَتِهِ وَضْعًا عَلَى اَحَدِ الْاَزْمِنَةِ الثَّلَاثَةِ

"Heyetiyle ve konuluş itibariyle üç zamandan biri üzerine delalet edendir."

Nehiy lası, emir lamı, **لَمَّا ,لَمْ , إِنْ , سَوْفَ , س** fiilin çok özelliklerinden bazılarıdır.

- İsim: اَلْاِسْمُ وَهُوَ مَا دَلَّ عَلَى مَعْنًى مُسْتَقِلٍّ بِالْفَهْمِ غَيْرَ مُقْتَرِنٍ بِاَحَدِ الْاَزْمِنَةِ الثَّلَاثَةِ

Üç zamandan biriyle beraber olmayıp anlaşılmakta müstakil bir manaya delalet edendir.

Tenvin, harfi cer, lamı tarifin dahil olması; mübteda, fail ve muzaaf olması ismin çok özelliklerindendir.

- Harf: اَلْحَرْفُ وَهُوَ مَا دَلَّ عَلَى مَعْنًى غَيْرِ مُسْتَقِلٍّ بِالْفَهْمِ بَلْ آلَةٌ لِفَهْمِ غَيْرِهِ

Anlaşılmakta müstakil olmayıp bilakıs başkasının anlaşılmasına tabii olan bir manaya delalet edendir.

Soru 5: Amilin Arapça Türkçe tarifi nedir?

Cevap 5: اَلْعَامِلُ هُوَ مَا اَوْجَبَ بِوَاسِطَةٍ كَوْنَ آخِرِ الْكَلِمَةِ عَلَى وَجْهٍ مَخْصُوصٍ مِنَ الْاِعْرَابِ

"Bir vasıta sebebiyle amel ettiği kelimenin sonunu iğraptan hususi bir şekilde olmasını gerektirendir."

Soru 6: Vasıta nedir?

Cevap 6: Muktezi iğraptır (iğrabı gerektirendir)

Soru 7: İsimlerde muktezi iğrap nedir?

Cevap: İsim üzerine failiyet, mefuliyet, izafet gibi gizli manaların gidip gelmesidir. Bu manalar gizli olduğundan açık alamet isterler o açık alamet de iğraptır.

Misal: ضَرَبَ زيدٌ غُلَامَ عَمْرٍو

Soru 8: Fiillerde muktezi iğrap nedir?

Cevap 8: İsme tam benzeyiştir ki bu yalnızca fiili muzaride olur.

Soru 9: Fiili muzari isme hangi yönlerde benzer?

Cevap 9: Lafzen, manen, isti'malen benzer

Soru 10: Lafzen benzeyişi nasıldır?

Cevap 10: Her ikisi de (fiili muzari de ismi fail de) hareke ve sükün almak bakımından denk olduğu içindir.

Soru 11: Manen benzeyişi nasıldır?

Cevap 11: Her ikisi de (fiili muzari de, ismi fail de) umumiliği ve hususiliği kabul ettiği içindir.

Soru 12: İsti'malen benzeyişi nasıldır?

Cevap 12:

1) Her ikisi de (fiili muzari de ismi fail de) nekrenin sıfatı olabildiği içindir.

- Misal: جَاءَنِي رَجُلٌ ضَارِبٌ اَوْ يَضْرِبُ

2) Her ikisini de (fiili muzari de ismi fail de) ibtida lamı dahil olabildiği içindir.

- Misal: إِنَّ زَيْدًا لَضَارِبٌ اَوْ لَيَضْرِبُ

Soru 13: Amil kaç kısımdır, sayısı nedir?

Cevap 13: Altmış tanedir. Lafzi ve manevi olmak üzere iki kısımdır.

Soru 14: Amili lafzinin tarifi ve sayısı nedir?

Cevap 14:

مَا يَكُونُ لِلِّسَانِ فِيهِ حَظٌّ

"Lisanın kendisinde payı olandır."

Amili lafzi elli sekiz tanedir.

Soru 15: Amili manevinin tarifi ve sayısı nedir?

Cevap 15: Lisanın kendisinde payı olmayıp ancak kalple bilinendir. Amili manevi iki tanedir.

Soru 16: Amili lafzi semainin tarifini yapınız.

Cevap 16:

هُوَ الَّذِي يَتَوَقَّفُ إِعْمَالُهُ عَلَى السَّمَاعِ

"Amel ettirilmesi işitilmeye dayanan amildir"

Amili lafzi semai kırk dokuz tanedir.

Soru 17: Harfi cerleri manaları ile beraber sayınız?

Cevap 17:

1- (ne ile?) ب İlsak içindir

2- (neden?) مِنْ İbtida içindir

3- (nereye?) إِلَى İntiha içindir

4- (neyden?) عَنْ Buud veya Mücavezet içindir

5- (ne üzerine?) عَلَى İstila içindir

6- (ne için?) ل Tahsis veya Talil içindir

7- (nereye?) فِي Zarfiyyet içindir

8- (ne gibi?) كَ Teşbih içindir

9- (ta ki) حَتَّى İntiha-i gaye içindir

10- (nice) رُبَّ Teksir içindir

11- وَاوُ الْقَسَمَ Yemin manası içindir

12- تَاءُ الْقَسَمِ Yemin manası içindir

13- حَاشَا İstisna içindir

14- مُذْ Geçmiş zamandan başlamak içindir

15- مُنْذُ Geçmiş zamandan başlamak içindir

16- خَلَا İstisna içindir

17- عَدَا İstisna içindir

18- لَوْلَا Bir şey var olduğu için başka bir şeyin nefyini ifade içindir

19- كَيْ Ta'lil içindir

20- لَعَلَّ Teracci içindir (عُقَيْلٌ lugatına göre harfi cerdir)

Soru 18: Müteallek nedir?

Cevap 18: Harfi cer hangi fiilin manasını mecruruna ulaştırıyorsa ona müteallek nedir?

Soru 19: Müteallek nelerden olur?

Cevap 19: Fiilden olur, şibhi fiilden olur, manai fiilden olur

- Fiil: Misal: آمَنْتُ بِاللَّهِ تَعَالَى

- Şibhi fiil: İsmi fail, ismi meful, sıfatı müşebbehe, mastar mimi ve ismi tefzildir. Misal: زَيْدٌ ذَاهِبٌ بِعَمْرٍو

- Manai fiil: İsim olup fiil manası ifade edendir. Misal: هَيْهَاتَ الْمُذْنِبُ مِنَ اللهِ تَعَالَى

Soru 20: Mütealleği olmayan harfi cerler nedir?

Cevap 20: رُبَّ حَاشَا خَلَا عَدَا لَوْلَا لَعَلَّ ve zaid harfi cerlerdir

Soru 21: Zait ile رُبَّ'nin mecrurunun mahalli durumu nedir?

Cevap 21: Zait ile رُبَّ gelmeden önce ne idilerse geldikten sonra da aynı hal üzerine kalırlar

Soru 22: İstisna harflerinin mecrurunun mahalli durumu nedir?

Cevap 22: اِلَّا ile istisna edilen gibidir

Soru 23: لَوْلَا ile لَعَلَّ'nin mecrurunun mahalli durumu nedir?

Cevap 23: Mübteda, mabadi haberdir

Soru 24: Harfi cer فِي veya فِي manasında ise ne olur?

Cevap 24: Mefulun fih olmak üzere mahallen mensuptur

Soru 25: Harfi ل ve ل yahutta manasında ise ne olur?

Cevap 25: Mefulun leh olmak üzere mahallen mensuptur

Soru 26: Harfi cer في veya في manasında, ل veya ل manasında değilse ne olur?

Cevap 26: Mefulun bih ğayri sarih olmak üzere mahallen mensuptur.

Soru 27: Zarfı müstekar nedir?

Cevap 27: Şayet hasfedilen müteallek car ile mecrurda manası, ameli, zamiri koltuklayan efali ammeden ise car ile mecrur zarfı müstekar diye isimlendirilir.

- Misal: زَيْدٌ حَصَلَ فِي الدَّارِ

Soru 28: Zarfı lağv nedir?

Cevap 28: Hasf edilen müteallek efali ammeden olmazsa veyahutta efali ammeden olsun olmasın müteallik hasedilmemişse car ile mecrur zarfı lağv diye isimlendirilir

- Misal: مَرَرْتُ بِزَيْدٍ - زَيْدٌ فِي الدَّارِ اَيْ اَكَلَ

Soru 29: Harfi cerler kıyasen nerelerde hasfedilir?

Cevap 29: Harfi cer kıyasen üç yerde hasfedilir. Mefulun fih, mefulun leh, أَنْ ve أَنَّ sonra hasfedilir

Soru 30: Harfi ceri mefulun fihde nasıl hasfedilir?

Cevap 30: Şayet mefulun fih zarfı zamandan olursa ister müphem ister mahdud olsun kendisinde فِي 'nin hasfi caizdir

-Misal: صُمْتُ شَهْرًا - سِرْتُ حِينًا (zarfı mekan müphem olursa istisna olmakla beraber فِي harfi ceri hasfedilir)

Soru 31: ل harfi cerinin mefulun lehten hasfedilmesi için kaç şart vardır?

Cevap 31: ل harfi cerinin hasf edilmesi için üç şart vardır

1- Mefulun leh iş olacak

2- Mueallel fiilin failin işi olacak

3- Var olmakta muallel fiille beraber olacak

Misal: ضَرَبْتُ زَيْدًا تَأْدِيبًا لَهُ

Ancak: أَكْرَمْتُكَ لِإِكْرَامِكَ - جِئْتُكَ الْيَوْمَ لِوَعْدِي اَمْسِ

Misallerde üç şart tahakkuk etmediği için ل hasfedilmedi.

Naibi fail değilse (harfi ceri hasfedilen) mecrur mensup olur. Naibi failse merfu olur

Soru 32: أَنْ ve أَنَّ 'den harfi cer nasıl hasfedilir?

Cevap 32: Harfi cer أَنْ ve أَنَّ 'den kıyasen hasfedilir.

Soru 33: Ciheti sitte nedir?

Cevap 33: Altı yöndür. Ön (قُدَّامٌ, اَمَامٌ), arka (خَلْفٌ), sağ (يَمِينٌ), sol (يَسَارٌ), üst (فَوْقٌ) ve alttır (تَحْتٌ)

Soru 34: Hazfi isal kaidesi nedir?

Cevap 34: Harfi cerin hasfedilmesiyle müteallegin mecrura direkt amel etmesine hazfi isal kaidesi denilir

Soru 35: İsmini nasp haberini ref edenleri manaları ile beraber say

Cevap 35: (إِنَّ-أَنَّ) tahkik, (كَأَنَّ) teşbih, (لٰكِنَّ) istidrak, (لَيْتَ) temenni, (لَعَلَّ) teracci

Soru 36: İlk altı tanesi niçin "hurufu müşebbetün bil fiil" diye isimlendirilir

Cevap 36: Çünkü üç yönden fiile benziyorlar. Bu da sonları fetha üzere mebni olması, üç harfli olmaları ve fiil manasında olmalarıdır

Soru 37: Bu harflerin isim ve haberleri aslında neydi?

Cevap 37: Mübteda ve haberdir

Soru 38: Ma-i kâffe nedir?

Cevap 38: Hurufun müşebbehetün bil fiile dahil olup amellerini iptal eden mâ'dır.

Soru 39: Elif nun maddesi nerelerde meksur okunur?

Cevap 39: Cümle yerlerinde meksur okunur, yani:

- Cümlenin başında meksur okunur: اِنَّ زَيْدًا قَائِمٌ

- Kasemin cevabında meksur okunur: وَاللّٰهِ اِنَّ زَيْدًا قَائِمٌ

- İsmi mevsulün sılesinde meksur okunur:

﴿وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ﴾

- Muayyen ismin haberinde meksur okunur: زَيْدٌ إِنَّهُ قَائِمٌ

- Haberine tekid lamı dahil olan cümlede meksur okunur:

عَلِمْتُ إِنَّ زَيْدًا لَقَائِمٌ

- Zandan soyulmuş kavlden sonra meksur okunur:

قُلْ إِنَّ اللّٰهَ وَاحِدٌ

- Hatta-i ibtidaiyyeden sonra meksur okunur:

اَتَقُولُ ذَلِكَ حَتَّى إِنَّ زَيْدًا يَقُولُهُ

- Tasdik harflerinden sonra meksur okunur:

نَعَمْ إِنَّ زَيْدًا قَائِمٌ

- İftitah harflerinden sonra meksur okunur:

اَلَا إِنَّ زَيْدًا قَائِمٌ

- Vavı haliyyeden sonra meksur okunur:

﴿وَاِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ﴾

Soru 40: Elif nun maddesi nerelerde meftuh okunur?

Cevap 40: Müfred yerlerinde meftuh okunur, yani:

- Failin başında meftuh okunur: بَلَغَنِي أَنَّكَ قَائِمٌ

- Mefulun başında meftuh okunur: عَلِمْتُ أَنَّ زَيْدًا قَائِمٌ

- Mübtedanın başında meftuh okunur: عِنْدِي أَنَّكَ قَائِمٌ

- Muzaafın ileyhin başında meftuh okunur:

اِجْلِسْ حَيْثُ اَنَّ زَيْدًا جَالِسٌ

- لَوْ 'den sonra meftuh okunur: لَوْ اَنَّكَ قَائِمٌ لَكَانَ كَذَا

- لَوْلَا 'den sonra meftuh okunur: لَوْلَا اَنَّكَ ذَاهِبٌ لَكَانَ كَذَا

- Mai mastariyye tevkidiyyeden sonra meftuh okunur:
اِجْلِسْ مَا اَنَّ زَيْدًا قَائِمٌ

- Harfi cerden sonra meftuh okunur: عَجِبْتُ مِنْ اَنَّكَ قَائِمٌ

- حَتَّى -ı atıfeden sonra meftuh okunur:

عَرَفْتُ اُمُورَكَ حَتَّى اَنَّكَ صَالِحٌ

- İsim olan مُذْ ve مُنْذُ 'den sonra meftuh okunur:

مَا رَاَيْتَهُ مُذْ اَنَّكَ قَائِمٌ

Soru 41: Elif nun maddesi nerelerde hem meftuh hem meksur okunur?

Cevap 41: İki takdirin yani müfredliğin ve cümleliğin caiz olduğu yerlerde iki iş yani meftuh ve meksur okumak caizdir.

Soru 42: إِنَّ hafifletildiğinde ne olur?

Cevap 42: Haberine tekid lamı dahil olması lazım gelir ve o zaman amelden lağv olması veya mübteda fiilerden bir fiile dahil olması caizdir.

Misal:

﴿وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً﴾ - ﴿وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ﴾

Soru 43: أَنَّ hafifletildiğinde ne olur?

Cevap 43: Mukadder zamiri şanda amel eder, şayet kendisinden önce fiil varsa bu fiilin tahkik fiillerinden olması lazımdır.

Misal: عَلِمْتُ اَنْ زَيْدٌ قَائِمٌ

Soru 44: أَنْ sığalanan, şart ve dua olmayan fiile dahil olduğunda ne lazım gelir?

Cevap 44: Mütesarrif fiille beraber ya harfi nefy ya س ya da سَوْفَ ya da قَدْ lazımdır

Misal: عَلِمْتُ اَنْ قَدْ تَقُومُ - عَلِمْتُ اَنْ لَا تَقُومُ - عَلِمَ اَنْ سَيَكُونُ

Soru 45: لا 'nın amel etmesinin şartı nedir?

Cevap 45: İsminin nekre muzaaf veya muzaafa benzetilmiş olmasıdır. لا ile isminin arasının ayrılmaması lazımdır.

Soru 46: لَيْسَ'ye benzetilmiş مَا ile لَا , niçin لَيْسَ'ye benzetilmiştir?

Cevap 46: Olumsuzluk ifade etmek, mübteda ve habere dahil olmak hususunda benzetilmiştir

Soru 47: مَا ile لَا 'nın amel etme şartı nedir?

Cevap 47: Kendileriyle isimlerinin arası, إِنْ ile haberiyle veya başka bir şeyle ayrılmamasıdır, olumsuzluk اِلَّا ile bozulmamasıdır

Soru 48: Fiilde amel edenler kaç kısımdır?

Cevap 48: Fiilde amel edenler iki kısımdır.

- Birincisi: Nasb ediciler

Nasb ediciler 4 olup 1.si: (أَنْ)'dir. Fiili muzariyi mastara çevirmek içindir

Nasb ediciler 4 olup 2.si: (لَنْ)'dir. İstikbali tekidli nefy içindir

Nasb ediciler 4 olup 3.sü: (كَيْ)'dir. Sebebiyet içindir

Nasb ediciler 4 olup 4.sü: (إِذَنْ)'dir. Bunun amel etme şartı:

Fiili müstakbel olacak ve o fiil makabline itimad etmeyecek. Şayet إِذَنْ 'in dahil olduğu fiille hal murad edilse veya makabline itimad etse amel edemez.

- İkincisi: Cezm ediciler

Soru 49: Fiili muzari ne zaman gizli bir أَنْ ile mensub olur?

Cevap 49: Eşya-i siteden sonra gelen fiili muzarinin başında فَا varsa gizli bir أَنْ ile mensub olur.

Soru 50: Cezm edenler kaçtır ve manaları nelerdir?

Cevap 50: Fiili muzariyi cezm eden harfler 15 tanedir.

- Dört tanesi bir fiili muzariyi cezm eden harflerdir. Bunlar da لَمْ - لَمَّا 'dir. Bunlar fiili muzariyi nefyetmek içindir. Emir lamı ve nehy lası talep içindir.

- Bu harften on bir tanesi iki fiili muzariyi cezm edenlerdir ve bunlar "kelime-i mücazat" diye isimlendirilir.

- إِنْ şart ve ceza içindir

- أَنَّى - اَيْنَ - حَيْثُما mekan içindir

- اِذْمَا - اِذَامَا - مَتَى zaman içindir

- اَيُّ - مَا - مَنْ - مَهْمَا şart ve ceza içindir. Bunlardan sadece إِنْ 'i gizlemek caizdir ve fiili muzari kendisiyle meczum olur.

Soru 51: Fiili muzari ne zaman gizli bir إِنْ ile meczum olur?

Cevap 51: Eşya-i siteden sonra gelen fiili muzarinin başında فَا

yoksa gizli bir إِنْ ile meczum olur

AMİLİ LAFZİ KIYASİ (49 SORU)

Soru 1: Amili kıyasinin tarifi ve sayısı nedir?

Cevap 1:

هُوَ مَا يُمْكِنُ اَنْ يُذْكَرَ فِي عَمَلِهِ قَاعِدَةٌ كُلِّيَّةٌ

"Amelinde kaidei külliyenin zikredilmesinin mümkün olduğu amildir"

Amili kıyasi 9 tanedir

Soru 2: Tam ve nakıs fiil nedir?

Cevap 2: Şayet fiil merfusu ile kelam cihetinden tamam olup haberi mensubeye ihtiyaç duymazsa Tam fiil diye isimlendirilir

Şayet haberi mensubeye ihtiyaç duyarsa Nakıs fiil diye isimlendirilir

Soru 3: Müteaddi ve lazım fiillerin tarifi nedir?

Cevap 3:

اَللَّازِمُ مَا يَتِمُّ فَهْمُهُ بِغَيْرِ مَا وَقَعَ عَلَيْهِ الْفِعْلُ

Lazım: "Fiil ne şey üzerine vakı oluyorsa onsuz anlaşılması tamam olan fiildir"

اَلْمُتَعَدِّي مَا لَا يَتِمُّ فَهْمُهُ بِغَيْرِ مَا وَقَعَ عَلَيْهِ الْفِعْلُ

Müteaddi: "Fiil ne şey üzerine vakı oluyorsa onsuz anlaşılması tamam olmayan fiildir"

Soru 4: Medih ve zem fiillerinin amel etmesinin şartı nelerdir?

Cevap 4: Failin elif lam ile marife olması, elif lam ile marife olana muzaaf olması, nekreyle temyiz edilmiş zamir olması

Soru 5: Mahsusun iğrabi durumu nedir?

Cevap 5: نِعْمَ 'nin mahsusunun iğrabî durumu gibidir

Soru 6: Müteaddi fiiller kaç kısımdır?

Cevap 6: Müteaddi fiiller 3 kısımdır

1. kısım 1 meful alanlar. Misal: ضَرَبْتُ زَيْدًا

2. kısım 2 meful alanlar

3. kısım 3 meful alanlar

Soru 7: Bir meful alanların mefulunun hasfi caiz midir?

Cevap 7: Karineli veya karinesiz mefulunu hasfetmek caizdir

Soru 8: İki meful alanlar kaç kısımdır?

Cevap 8: 3 kısımdır

1. kısım: 2. Mefulu 1. Mefule zıt olandır. Misal: اَعْطَيْتُ زَيْدًا دِرْهَمًا

2. kısım: Ef'ali kulüp (Kalbi işlere delalet eden fiiller)

3. kısım: Ef'ali kulübe mülhak olanlar

Soru 9: 2. Mefulu 1. Mefule zıt olanın mefulunu hazfetmek caiz midir?

Cevap 9: Karineli veya karinesiz ikisini veya birini hazfetmek caizdir.

Soru 10: Ef'ali kulüp (Kalp fiilleri) nedir ve özellikleri nelerdir?

Cevap 10: Kalbi işlere delalet eden fiillerdir. Mübteda ve habere dahil olup onları mefuliyet üzere nasb eder. Kalp fiilleri iki meful alanlar grubundandır.

Bunlar da:

عَلِمْتُ - رَاَيْتُ - وَجَدْتُ - زَعَمْتُ - ظَنَنْتُ - خِلْتُ - حَسِبْتُ

- Özellikleri:

1) Mamulünün arasını ortaladığı veya sonra geldiği zaman ameli veya ilğasının (amel iptalinin) caiz olması

2) Failinin ve mefulünün bir manada zamiri muttasıl olması

3) **اَنَّ**'nin dahil olması

4) Karinesiz mefullerinin birinin veya ikisinin hazfinin caiz olmaması, karine ile beraber birinin hazfinin az olması

Soru 11: Ta'lik nedir?

Cevap 11: Vücub yolu üzere lafzen efali kulübün amelini askıya alıp manen amel ettirmektir.

Soru 12: Hangi vasıtalarla olur?

Cevap 12:

1- İstifham kelimesi ile

2- Nefy ile

3- Kasem lamı

4- Haberine ibtida lamı dahil olan إِنَّ -i meksure ile

Soru 13: İki meful olanların 3. Kısmı nedir?

Cevap 13: Mübteda ve habere dahil olmaları, karinesiz mefullerinin birinin veya ikisinin hazfinin caiz olmaması karine ile beraber birinin hazfinin az olması hususunda efali kulübe ilhak edilmiş fiillerdir. **Bunlar da:**

تَرَكَ - جَعَلَ - صَيَّرَ - اِتَّخَذَ gibilerdir.

Soru 14: 3 meful alanlar hangi fiillerdir?

Cevap 14: اَعْلَمْ - اَرَى gibi. Bunların evvelki mefulü اَعْطَيْتُ babının mefulu gibidir. Son iki mefulü عَلِمْتُ babının mefulü gibidir.

Misal: اَعْلَمَ زَيْدٌ عَمْرًا بَكْرًا فَاضِلًا

Soru 15: Fail nedir?

Cevap 15: Malum fiilin ref ettiğine fail denir.

Soru 16: Naibi fail nedir?

Cevap 16: Meçhul fiilin ref ettiğine naibi fail denir.

Soru 17: Nakıs fiilin ref ettiğine ve nasb ettiğine ne denilir?

Cevap 17: Nakıs fiilin ref ettiğine "isim" nasb ettiğine "haberi mensube" denir.

Soru 18: Nakıs fiiller kaç kısımdır?

Cevap 18: İki kısımdır

Soru 19: Birinci kısım nedir?

Cevap 19: Mukarebet (yakınlık) manasına delalet etmeyen yaygın ve nakıs fiil denilince akla gelendir. Bunlar da:

تَحَوَّلَ - اِسْتَحَالَ - حَالَ - رَجَعَ - آلَ - صَارَ - غَدَا - عَادَ - آضَ - بَاتَ - ظَلَّ - اَضْحَى - اَمْسَى - اَصْبَحَ - اِرْتَدَّ - رَاحَ

Soru 20: İkinci kısım nedir?

Cevap 20: Yakınlık manasına delalet eden fiillerdir

Bunlar da Efal-i Mukarebe diye isimlendirilir

Soru 21: Mukarebe fiilleri kaç kısımdır?

Cevap 21: 3'tür.

1.si: Mukarebe (yakınlık) manasına delalet eden

2.si: Reca (ummak) manasına delalet eden

3.si: Şuru' (başlamak) manasına delalet eden

Soru 22: كَادَ ve عَسَى fiillerinin özellikleri nelerdir?

Cevap 22:

عَسَى > Çekimi yoktur ve haberi çoğunlukla أَنْ'li fiili muzaridir

كَادَ > Haberi çoğunlukla أَنْ'siz fiili muzaridir

Bunların haberlerini kendileri üzere takdim etmek caiz değildir.

Soru 23: İsmi failin tarifi ve nasıl amel eder?

Cevap 23: Malum fiilden doğucu olduğu halde iş kendisiyle kaim olan kişinin ismidir. İsmi fail malum fiilin ameli gibi amel eder

Soru 24: İsmi mefulün tarifi ve nasıl amel eder?

Cevap 24: Meçhul fiilden doğucu olduğu halde iş kime vakı oluyorsa onun ismidir.

İsmi meful meçhul fiilin ameli gibi amel eder

Soru 25: Bunların açık failde amel etmesinin şartı nedir?

Cevap 25: Musağğar ve mevsuf olmamaları lazımdır

Musağğara misal: ضُوَيْرِبٌ مُضَيْرِبٌ

Mevsufa misal: جَاءَنِي ضَارِبٌ شدِيدٌ

Şayet amel ettikten sonra vasıflanırsa o vasıflanma amellerine zarar vermez bundan sonra şayet ismi fail ve ismi meful elif lam ile beraber ise amel etmeleri için başka bir şey şart değildir. Misal: اَلضَّارِبُ غُلَامُهُ عَمْرًا اَمْسِ عِنْدَنَا

Soru 26: Sıfatı müşebbehe nedir?

Cevap 26: Lazım fiilden doğucu olduğu subut ifade eden kelimelerdir

Sıfatı müşebbehe lazım fiilin ameli gibi amel eder

Soru 27: Neden hal ve istikbal manalarına delalet etmesi şart değildir?

Cevap 27: Lazım fiil subut ifade ettiği için şart değildir

Soru 28: İsmi tafdil nedir?

Cevap 28: Başkası üzerine ziyade sahibi olan mevsuf için olduğu halde işten doğan isimdir. İsmi tafdil, fiilinin ameli gibi amel eder.

Misal: مَا مِنْ رَجُلٍ اَحْسَنَ فِيهِ الْحِلْمُ مِنْهُ فِي الْعَالِمِ

Soru 29: Mastar nedir?

Cevap 29: Fiil üzerine cereyan eden işin ismidir

Soru 30: Mastarın amel etme şartı nedir?

Cevap 30: Musağğar ve mevsuf olmamalarıdır. Hale yakın olmamaları, çoğunluğa göre elif lam ile marife olmamaları, fiille veya hazfi lazım olmayan fiilsiz olucu oldukları halde adet, nevi, tekid olmamalarıdır

Soru 31: İsmi muzaafın tarifi nedir?

Cevap 31: Bir harfi cer vasıtasıyla kendisinden sonra gelen kelimeye bağlanan kelimeye denir.

Soru 32: İsmi muzaaf ne ameli yapar?

Cevap 32: Cer ameli yapar

Soru 33: İsmi muzaafın amel etme şartı nedir?

Cevap 33: Tenvin ve tenvinin vekilinden (tensiye ve cemi nunları) soyulmuş olmasıdır. Ayrıca umumi ve hususilikte muzaafın ileyhe denk olmamalı ve muzaafın ileyhten daha hususi olmamasıdır.

Soru 34: İzafeti maneviye nedir?

Cevap 34: Muzaafın mamulüne muzaaf olmuş sıfat olmamasıdır.

Soru 35: İzafeti lafziye nedir?

Cevap 35: Muzaafın mamulüne muzaaf olmuş sıfat olmasıdır.

İzafeti lafziye lafızda hafiflik sağlar

Soru 36: İsmi mübhemi tam nedir?

Cevap 36: Temyizine muzaaf olmayacak bir halde olup manasında kapalılık olan her lafızdır

Soru 37: İsmi mübhemi tam nasıl amel eder?

Cevap 37: Nekre ismi temyiziyyet üzere nasb eder

Soru 38: Tam olması ne demektir?

Cevap 38: Temyizine muzaaf olamayacak bir halde olmasıdır.

Soru 39: Üçten ona kadar olan sayıların temyizi nasıldır?

Cevap 39: Mecrur ve cemidir. **Misal:** ثَلَاثَةُ رِجَالٍ

Soru 40: On birden doksan dokuza kadar olan sayıların temyizi nasıldır?

Cevap 40: Mensub ve müfreddir. **Misal:** اَحَدَ عَشَرَ رَجُلاً

Soru 41: Yüz, bin ve tesniyeleri; binin cemisinin temyizi nasıldır?

Cevap 41: Mecrur ve müfreddir. **Misal:** اَلْفُ دِرْهَمٍ

Soru 42: Bine kadar say.

Cevap 42:

Birlikler	Onluklar	Yüzlükler	Birleşik Sayılar
1: وَاحِدٌ	10: عَشَرَةٌ	100: مِائَةٌ	11: أَحَدَ عَشَرَ
2: اِثْنَانِ	20: عِشْرُونَ	200: مِائَتَانِ	12: اِثْنَا عَشَرَ
3: ثَلَاثَةٌ	30: ثَلَاثُونَ	300: ثَلَاثُمِائَةٍ	21: وَاحِدٌ وَعِشْرُونَ
4: أَرْبَعَةٌ	40: أَرْبَعُونَ	400: أَرْبَعُمِائَةٍ	22: اِثْنَانِ وَعِشْرُونَ
5: خَمْسَةٌ	50: خَمْسُونَ	500: خَمْسُمِائَةٍ	101: مِائَةٌ وَوَاحِدٌ
6: سِتَّةٌ	60: سِتُّونَ	600: سِتُّمِائَةٍ	110: مِائَةٌ وَعَشَرَةٌ
7: سَبْعَةٌ	70: سَبْعُونَ	700: سَبْعُمِائَةٍ	120: مِائَةٌ وَخَمْسَةٌ وَعِشْرُونَ
8: ثَمَانِيَةٌ	80: ثَمَانُونَ	800: ثَمَانِمِائَةٍ	999: تِسْعُمِائَةٍ وَتِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ
9: تِسْعَةٌ	90: تِسْعُونَ	900: تِسْعُمِائَةٍ	1000: أَلْفٌ

Soru 43: Mana-i fiil nedir ve nelerdir?

Cevap 43: Kendisinden fiil manası anlaşılan her lafızdır.

هَيْهَاتَ - حَيَّهَلَ - بَلْهُ - رُوَيْدَ - نَزَالِ - تَرَاكِ

Soru 44: Manaları nelerdir?

Cevap 44:

1) Emre misal

تَرَاكِ: أُتْرُكْ yani "terk et" manasındadır.

هَاتِ شَيْأً: اَعْطِهِ yani "onu ver" manasındadır.

حَيَّهَلَ الثَّرِيدَ: إِئْتِهِ yani "onu getir" manasındadır.

هَا زَيْدًا: خُذْهُ yani "onu tut" manasındadır.

عَلَيكَ زَيْدًا: اِلْزَمْهُ yani "ona yapış" manasındadır.

2) Maziye misal

هَيْهَاتَ: بَعُدَ yani "uzak oldu" manasındadır.

شَتَّانَ زَيْدٌ وَعَمْرٌو: اِفْتَرَقَا yani "ayrıldılar" manasındadır.

شَكَّانَ زَيْدٌ - سَرْعَانَ زَيْدٌ: قَرُبَا yani "yaklaştılar" manasındadır.

Soru 45: Zarfı müstekar ve amel etmesinin şartı nedir?

Cevap 45: Müteallegi efali ammeden olup hazfedilen car ile mecrurdur.

- Bu mefulun bihte amel etmez. Açık failde ise amel etmesi, ismi fail bahsinde konuşulan şartlara itimat etmesi şartıyladır veya ismi mevsule itimat etmesi şartıyladır

Soru 46: İsmi mensub nedir ve nasıl amel eder?

Cevap 46: Kendisinde nisbet ya'sı (mütekellim ي 'sı) bulunan isimdir

İsmi mefulun ameli gibi amel eder

Bunun amelinde ismi mefulun amelinde şart koşulanlar koşulur

Soru 47: İsmi müstear nedir?

Cevap 47: Hakiki manayı murad etmeye engel karine ile beraber müşabehet alakasıyla ma vuzi'a lehin ğayrısında kullanılan isimdir.

Misal: مَرَرْتُ بِرَجُلٍ اَسَدٌ غُلَامُهُ

Soru 48: İsmi işaret nedir?

Cevap 48: Kendisiyle işaret edilen isimdir.

Cemi	Tesniye	Müfred	
أُولَاءِ	ذَانِ	ذَا	Müzekker
أُولَاءِ	تَانِ	تَا، ذِي، تِي، تِهْ، ذِهْ، تِهِي، ذِهِي	Müennes

Soru 49: Amili manevi nelerdir?

Cevap 49:

1- Mübteda ile haberi ref edendir

2- Fiili muzariyi ref edendir

MAMUL (83 SORU)

MAMULU MERFU (44 SORU)

Soru 1: Bir kelimenin terkipte bulunması ne demektir?

Cevap 1: Başka bir kelimeyle ya da cümleyle beraber olması demektir

Soru 2: Terkipte vakı olanlar kaç kısımdır?

Cevap 2: 3 kısımdır

1- Asla mamul olmayan

2- Daima mamul olan

3- Kısmi sani (daima mamul olan) mevkiinde vaki olunca mamul olan

Soru 3: Asla mamul olmayanlar nedir?

Cevap 3: Mutlak harf ve emir bi ğayri lam

Soru 4: Daima mamul olanlar nedir?

Cevap 4: Mutlak isim ve fiili muzari

Soru 5: Emri hazır neden mebnidir?

Cevap 5: Emri hazır fiili muzariden doğucudur. Ne zaman ki fiil muzariden muzaraaf harfi hazfedildi, o zaman isme benzemekten uzak oldu ve aslına döndü ki aslı da mebniliktir.

Soru 6: Esma-i Ef'allerin durumu nedir?

Cevap 6: Mübteda olmak üzere mahallen merfu, failin de haber makamına geldiği söylenmiştir.

Ve ya mefulu mutlak olmak üzere mahallen mensub olduğu denilmiştir.

Soru 7: Zamiri fasılaların durumu nedir?

Cevap 7: Kimine göre harftir kimine göre de isimdir ama iğraptan mahalli yoktur

Soru 8: İsmi fail ve ismi mefulun başındaki elif lamın durumu nedir?

Cevap 8: Bazısı diğer lamlar gibi harf olduğu söyledi

Çoğunluğu ise اَلَّذِي ve اَلَّتِي manasında ismi mevsul olduğunu söyledi.

Soru 9: Kısmi sani (daima mamul olan) mevkiinde vaki olunca mamul olanlar nelerdir?

Cevap 9: Fiili mazi ve cümle

Soru 10: Fiili mazi ne zaman kısmi sani mevkiinde bulunur?

Cevap 10: اَنْ masdariyyeden sonra vaki olduğu zaman

mahallen naspla, şart ve ceza olduğu halde cezm ediciden sonra geldiği zaman mahallen cezm ile hükmolundu.

Soru 11: Cümle ne zaman mamul olur?

Cevap 11:

- Şayet cümle ile lafzı murad edilirse (mekulun kavil gibi)

- Mastar manası murad edilirse (bu da mai masdariyye اَنْ ve اَنَّ

gibi vasıtalarla olur) - Meful, haber, hal, fa ile veya ile beraber şartın cevabı olursa

cümlenin iğraptan mahalli olur.

Soru 12: Cümlei fiiliye nedir?

Cevap 12: Lafzi ve manevi fiil ve failde mürekkep olandır.

Misal: هَيْهَاتَ زَيْدٌ - وَاِنْ تُكْرِمْنِي اُكْرِمْكَ

Soru 13: Cümleyi ismiyye nedir?

Cevap 13: Bu da mübteda, haber veya amil harfin ismi ve haberinden mürekkep olandır.

Misal: اِنَّ زَيْدًا قَائِمٌ - زَيْدٌ قَائِمٌ

Soru 14: Lafzı murad edilen cümleye misal ver?

Cevap 14: Mekulun kavil, mübteda, fail ve naibi fail olan cümle gibi.

Soru 15: Mekulun kavil olan cümleye misal ver?

Cevap 15:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا﴾

Soru 16: Cümle nasıl mastar manasında olur?

Cevap 16:

- Bu ya ma-i mastariyye, ve gibi vasıtalarla olur:

أُطْلُبِ الْعِلْمَ مَا دُمْتَ حَيًّا - بَلَغَنِي اَنَّكَ قَائِمٌ - ﴿وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ﴾

- Veya muzaafın ileyh olan cümle gibi vasıtasız olur:

"إِنْذَارُكَ وَعَدَمُ اِنْذَارِكَ" > ﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ﴾ **tevilindedir.**

- Veya sema'en olur: (تَسْمَعُ بِالْمُعَيْدِيِّ خَيْرٌ مِنْ اَنْ تَرَاهُ**) >**

"سَمَاعُكَ بِالْمُعَيْدِيِّ خَيْرٌ مِنْ اَنْ تَرَاهُ" **tevilindedir.**

Soru 17: Mübtedanın haberi vakı olan, meful vakı olan, sıfat vakı olan cümleye misal ver

Cevap 17: Mübtedanın haberi vakı olan: زَيْدٌ اَبُوهُ قَائِمٌ

2. meful vakı olan: عَلِمَ زَيْدٌ عَمْرًا اَبُوهُ قَائِمٌ

Sıfat vakı olan: جَاءَنِي رَجُلٌ اَبُوهُ قَائِمٌ

Soru 18: Mamulu bil esale'nin tarifi nedir?

Cevap 18: Amilin kendisine vasıtasız amel ettiği mamuldür.

Soru 19: Mamulu bi't-tebeiyye'nin tarifi nedir?

Cevap 19: Mamulu bil esaleye tabi olarak mamul olandır

Soru 20: Mamulu bil esale kaç kısımdır?

Cevap 20: 4 kısımdır

1- Mamulu merfu

2- Mamulu mensub

3- Mamulu mecrur

4- Mamulu meczum

Soru 21: Merfu-mensub-mecrur-meczum kaç tanedir?

Cevap 21:

Merfu 9

Mensub 13

Mecrur 2

Meczum 1 tanedir

Soru 22: Fail, naibi fail, mübteda, haberin tarifini yapınız.

Cevap 22:

Fail: وَهُوَ مَا اُسْنِدَ اِلَيْهِ الْفِعْلُ التَّامُّ الْمَعْلُومُ اَوْ مَا بِمَعْنَاهُ

"Tam ve malum fiilin ve ismi fail, sıfatı müşebbehe, zarf gibi manai fiillerin isnad edildiğidir."

- Misal: ضَرَبَ زَيْدٌ

Naibi fail: وَهُوَ مَا اُسْنِدَ اِلَيْهِ الْفِعْلُ التَّامُّ الْمَجْهُولُ اَوْ مَا بِمَعْنَاهُ

"Tam ve meçhul fiilin ve manai fiilin isnad edildiğidir."

- Misal: ضُرِبَ زَيْدٌ

Mübteda:

وَهُوَ الْاِسْمُ اَوِ الْمُؤَوَّلُ بِهِ الْمُسْنَدُ اِلَيْهِ الْمُجَرَّدُ عَنِ الْعَوَامِلِ اللَّفْظِيَّةِ

"İsim veya isim tevilinde, müsnedun ileyh olan ve lafzi amillerden soyulmuş kelimelerdir."

- Misal: بَلَغَنِي اَنَّهُ قَامَ - زَيْدٌ قَامَ

Haber: وَهُوَ الْمُجَرَّدُ عَنِ الْعَوَامِلِ اللَّفْظِيَّةِ الْمُسْنَدُ بِهِ غَيْرَ الْفِعْلِ وَمَعْنَاهُ

"Lafzi amillerden soyulmuş, müsnedun bih olandır."

Soru 23: Fail ve naibi failin ne farkı var?

Cevap 23: Fail: Tam ve malum fiilin ref ettiğidir

Naibi fail: Tam ve meçhul fiilin ref ettiğidir

Fail işi yapanın kendisidir, naibi fail ise aslında mefulun bihtir ama failin yerine geçmiştir

Soru 24: Malum ile meçhul fiil arasında ne fark var?

Cevap 24: İşi yapan belliyse malum fiil, belli değilse meçhul fiildir

Soru 25: Zamir nedir?

Cevap 25: Açık ismin yerine gelip onu karşılayan (ben, sen, o, biz, siz, onlar gibi) kelimelerdir.

Soru 26: İsmi zahir nedir?

Cevap 26: Zamir gibi olmayan açık lafızlara denir

Soru 27: Zamirler kaç kısımdır, müstetir ve bariz zamirler ne demektir?

Cevap 27: 2 kısımdır. Müstetir ve bariz zamir.

Müstetir: İbarede olmayıp gizlenen zamir

Bariz: İbarede olup gizlenmeyen zamir

Soru 28: Müstetir zamirler kaç kısımdır ve nelerdir, misal ver?

Cevap 28: 2 kısımdır. İstitarı vacip ve istitarı caiz

İstitarı vacip: Amilin ancak kendisine isnad edildiği zamirdir

İstitarı caiz: Amilin bazen kendisine bazen ismi zahire isnad edildiği zamirdir

Soru 29: Zamir nerelerde bariz, istitarı vacip ve istitarı caizdir?

Cevap 29:

<u>İstitarı vacip olan:</u>

1) Mazinin dışında mütekellim ve muhataplardadır:

اَضْرِبُ - نَضْرِبُ - تَضْرِبُ

2) Emir manasında olan esmai efallerdedir: نَزَالِ - صَهْ - مَهْ

3) Kuhl meselesinin dışında ismi tefzildedir: زَيْدٌ اَفْضَلُ مِنْ عَمْرٍو

4) Amel etme şartları bulunmayan ismi fail, ismi meful ve bunların manalarında olan sıfatı müşebbehe ve zarfı müstekarlardadır:

جَاءَنِي حَسَنٌ اَوْ ضَارِبٌ اَوْ مَضْرُوبٌ اَوْ هَاشِمِيٌّ اَوْ اَسَدٌ نَاطِقٌ اَوْ اَلَّذِي فِي الدَّارِ

5) Amel etme şartları olsun olmasın, ismi fail ile ismi mefulun tensiye ve cemilerindedir:

جَاءَنِي رَجُلَانِ ضَارِبَانِ اوْ مَضْرُوبَانِ / جَاءَنِي رِجَالٌ ضَارِبُونَ اَوْ مَضرُوبُونَ

6) Fiil olan عَدَا ve خَلَا 'da ve istisna için kullanılan

'da: لَا يَكُونُ - لَيْسَ - مَا خَلاَ - مَا عَدَا

جَاءَنِي الْقَوْمُ عَدَا زَيْدًا اَوْ لَيْسَ زَيْدًا اَوْ لَا يَكُونُ زَيْدًا

İstitarı vaciptir.

<u>İstitarı caiz olan:</u>

1) Müfred müzekker ğaib ve müfred müennes ğaibededir:

زَيْدٌ ضَرَبَ - يَضْرِبُ - لَيَضْرِبُ - لَا يَضْرِبُ

هِنْدٌ ضَرَبَتْ - تَضْرِبُ - لَتَضْرِبُ - لَا تَضْرِبُ

Ve yine ضَرَبَ زَيْدٌ denilir. Diğerleri de böyledir. (Dolayısıyla fail açığa çıktığı zaman fail altında gizlenmez.)

2) Tesniye ve cemiden başka amel etme şartı bulunan şibhi fiillerdedir:

زَيْدٌ ضَارِبٌ اَوْ مَضْرُوبٌ اَوْ هَاشِمِيٌّ اَوْ فِي الدَّارِ اَوْ اَسَدٌ نَاطِقٌ اَوْ حَسَنٌ

Hatta زَيْدٌ ضَارِبٌ غُلَامُهُ dersin. Diğerleri de böyledir. (O zaman fail altında gizlenmez)

Soru 30: Amilin ne zaman müfred ve ğaib olması vaciptir?

Cevap 30: Fail müfred olsun, tensiye olsun, cemi olsun amil kendisine isnad edildiği zaman müfred ve ğaib olması vaciptir

- Misal: ضَرَبَ الزَّيْدُونَ اَوِ الزَّيْدَانِ

Soru 31: Ne zaman müennes olması vaciptir?

Cevap 31: Şayet fail müennesi hakiki ise ister müfred, ister tensiye olsun ademi olucu olduğu halde fiile bitişik ve fiil mutasarrıf ise müennes olması vaciptir. **ضَرَبَتْ هِنْدٌ اَوْ هِنْدَانِ**

Soru 32: Ne zaman müennes olması caizdir?

Cevap 32: Bunların dışında olucu olduğu halde şayet fail müennes ise amilin müzekker ve müennes olması caizdir.

- Misal: جَاءَتْ اَوْ جَاءَ الْمُؤْمِنَاتُ - سَارَتْ اَوْ سَارَ النَّاقَةُ

Soru 33: Müennes nedir?

Cevap 33: Müennes kendisine lafzen veya takdiren tenis alameti bulunan kelimedir.

Bu alamet de üçtür:

1) Üzerine ه diye durulan tadır: شَمْسٌ - ظُلْمَةٌ

2) Elifi maksuredir: دَعْوَى - حُبْلَى

3) Elifi memdudedir: حَمْرَاءَ

Soru 34: Müennesi hakiki nedir?

Cevap 34: Karşısında canlılardan müzekker olandır.

- Misal: نَاقَةٌ - اِمْرَأَةٌ gibi

Soru 35: Müennesi lafzi nedir?

Cevap 35: Karşısında canlılardan müzekker olmayandır.

- Misal: شَمْسٌ gibi

Soru 36: Cemi müzekkeri salim nedir?

Cevap 36: Müfredinin sonuna makabli mezmum vav ve meftuh nun, makabli meksur ya ve meftuh nun bitişendir. Fakat izafet halinde nun düşer.

- Misal: مُسْلِمُونَ - مُسْلِمِينَ gibi

Soru 37: Cemi müennesi salim nedir?

Cevap 37: Müfredinin sonuna elif ve ta bitişendir

- Misal: مُسْلِمَاتٌ gibi

Soru 38: Tesniye nedir?

Cevap 38: Müfredin sonuna elif ve meksur nun, makabli meftuh ya ve meksur nun bitişendir. Fakat izafet halinde nun düşer.

- Misal: مُسْلِمَانِ - مُسْلِمَيْنِ gibi

Soru 39: Cemi müzekkeri salime isnad edilen fiil nasıl olmalı?

Cevap 39: Cemi müzekker olması vaciptir.

- Misal: اَلْمُسْلِمُونَ جَاؤُا اَوْ يَجِيؤُنَ اَوْ جَاؤُونَ

Soru 40: Diğer cemilerin zamirlerine isnad edilen amil nasıl olmalı?

Cevap 40: Müfred müennes veya cemi müennes olması vaciptir

- Misal: اَلْمُسْلِمَاتُ جَاءِتْ اَوْ جِئْنَ اَوْ جَائِيَاتٌ

اَلْاَشْجَارُ قُطِعتْ اَوْ قُطِعْنَ اَوْ مَقْطُوعَةٌ اَوْ مَقْطُوعَاتٌ

Soru 41: Mübteda kaç kısımdır?

Cevap: 2 kısımdır.

- Birincisi: Lafzi amillerden soyulmuş ve müsnedun ileyh olduğu halde isim veya isim tevilinde olandır.

- Misal: زَيْدٌ قَائِمٌ - حَقٌّ اَنَّكَ قَائِمٌ

- İkincisi: Açık faili ref edici olduğu halde istifham ve nefy kelimesinden sonra gelen sıfattır.

- Misal: اَقَائِمٌ اَلزَّيْدَانِ - مَا قَائِمٌ اَلزَّيْدَانِ

Soru 42: Mübtedanın haberi nedir?

Cevap 42: Lafzi amillerden soyulmuş olduğu halde mübtedaya isnad edilen kelimedir

Soru 43: Haber cümle olduğunda ne lazım gelir?

Cevap 43: Mübtedaya dönen bir zamir lazım gelir

- Misal:

زَيْدٌ اَبُوهُ قَائِمٌ

Soru 44: Habere fanın dahil olması ne zaman vacip ne zaman caizdir?

Cevap 44: اَمَّا'dan sonra gelen mübtedanın haberine fa'nın dahil olması vaciptir

- Misal:

اَمَّا زَيْدٌ فَمُنْطَلِقٌ

Habere fa'nın duhulunun caiz olduğu yerler 14'tür.

1- Mübteda fiil ile sılelenmiş ismi mevsul olursa:

اَلَّذِي يَأْتِينِي فَلَهُ دِرْهَمٌ

2- Mübteda zarf ile sılelenmiş ismi mevsul olursa:

اَلَّذِي فِي الدَّارِ فَلَهُ دِرْهَمٌ

3- Mübteda fiil ile sılelenmiş ismi mevsulle sıfatlanmış olursa:

﴿قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ﴾

4- Mübteda zarf ile sılelenmiş ismi mevsulle sıfatlanmış olursa:

اَلرَّجُلُ الَّذِي فِي الدَّارِ فَلَهُ دِرْهَمٌ

5- Mübteda fiille vasıflanmış nekre olursa:

رَجُلٌ يَأْتِينِي فَلَهُ دِرْهَمٌ

6- Mübteda zarfla vasıflanmış nekre olursa:

رَجُلٌ فِي الدَّارِ فَلَهُ دِرْهَمٌ

7- Mübteda fiil ile sılelenmiş ismi mevsule muzaaf olursa:

غُلَامُ الَّذِي يَأْتِينِي فَلَهُ دِرْهَمٌ

8- Mübteda zarf ile sılelenmiş ismi mevsule muzaaf olursa:

غُلَامُ الَّذِي فِي الدَّارِ فَلَهُ دِرْهَمٌ

9- Mübteda fiil ile sılelenmiş ismi mevsulle sıfatlanmış kelimeye muzaaf olursa:

غُلَامُ الرَّجُلِ الَّذِي يَأْتِينِي فَلَهُ دِرْهَمٌ

10- Mübteda zarfla sılelenmiş ismi mevsulle sıfatlanmış kelimeye muzaaf olursa:

غُلَامُ الرَّجُلِ الَّذِي فِي الدَّارِ فَلَهُ دِرْهَمٌ

11- Mübteda fiille vasıflanmış nekreye muzaaf olursa:

غُلَامُ رَجُلٍ يَأْتِينِي فَلَهُ دِرْهَمٌ

12- Mübteda zarfla vasıflanmış nekreye muzaaf olursa:

غُلَامُ رَجُلٍ فِي الدَّارِ فَلَهُ دِرْهَمٌ

13- Mübteda müfredle vasıflanmış nekreye muzaaf olan lafzı olursa:

كُلُّ رَجُلٍ فِي الدَّارِ فَلَهُ دِرْهَمٌ

14- Mübteda vasıflanmamış nekreye muzaaf olan lafzı olursa:

كُلُّ رَجُلٍ فَلَهُ دِرْهَمٌ

MAMULU MENSUB (17 SORU)

Soru 1: Mamulü mensub kaçtır?

Cevap 1: 13 tanedir

Soru 2: Mefulu mutlağın Arapça ve Türkçe tarifi nedir?

Cevap 2: وَهُوَ اِسْمٌ مَا فَعَلَهُ فَاعِلُ عَامِلٍ مَذْكُورٍ لَفْظًا اَوْ تَقْدِيرًا بِمَعْنَاهُ

"Fiilinin manasında olan lafzen veya takdiren zikredilen amilin failinin yapmış olduğu işin ismidir"

Soru 3: Mefulu mutlak kaç çeşittir, misalleri nelerdir?

Cevap 3: Üç kısımdır. Tekidi, adedi, nev'i

ضَرَبْتُ ضَرْبًا : Tekidi

ضَرَبْتُ ضَرْبَةً : Adedi

ضَرَبْتُ ضِرْبَةً : Nev'i

Soru 4: Mefulun bihin Arapça ve Türkçe tarifi nedir?

Cevap 4: وَهُوَ اِسْمٌ مَا وَقَعَ عَلَيْهِ فِعْلُ الْفَاعِلِ

"Failin yapmış olduğu işin vakı olduğu şeyin ismidir"

Soru 5: Karine ile hazfedilişine misal nedir?

Cevap 5: مَنْ اَضْرِبُ؟ diyene زَيْدًا demen gibi

Soru 6: Mefulun fihin Arapça ve Türkçe tarifi nedir?

Cevap 6: وَهُوَ اِسْمُ مَا فُعِلَ فِيهِ مَضْمُونُ عَامِلِهِ مِنْ زَمَانٍ اَوْ مَكَانٍ

"Zamandan veya mekandan amilin koltukladığı mananın yapıldığı yerin ismidir"

Soru 7: Mefulun fih kaç çeşittir?

Cevap 7: Zarfı zaman, Zarfı mekan

Soru 8: Mefulun lehin Arapça ve Türkçe tarifi nedir?

Cevap 8: وَهُوَ اِسْمُ مَا فُعِلَ لِأَجْلِهِ مَضْمُونُ عَامِلِهِ

"Amilin koltukladığı mana ne için yapıldıysa onun ismidir"

Soru 9: Mefulu meah'ın Arapça ve Türkçe tarifi nedir?

Cevap 9: وَهُوَ الْمَذْكُورُ بَعْدَ الْوَاوِ الْمُصَاحِبَةِ مَعْمُولَ عَامِلٍ

"Amilin mamulune musâhebe (arkadaşlık) için konulmuş olduğu halde vavdan sonra zikredilendir"

Soru 10: Halin Arapça ve Türkçe tarifi nedir?

Cevap 10: وَهِيَ مَا يُبَيِّنُ هَيْئَةَ الْفَاعِلِ اَوِ الْمَفْعُولِ بِهِ لَفْظًا اَوْ مَعْنًى

"Lafzen veya manen fail veya mefulun bihin heyetini beyan edendir"

Soru 11: Halin amili nedir?

Cevap 11: Amili fiil veya şibhi fiil veya manai fiildir

Soru 12: Bir kelimenin hal olmasının şartı nedir?

Cevap 12: Nekre olmasıdır

Soru 13: Hal cümle olduğunda rabıta olarak ne lazım gelir?

Cevap 13: Muzari müsbette (olumlu) yalnız zamirdir

Muzari menfide (olumsuz), mazi müsbet, mazi menfide ve cümleyi ismiyyede hem vav hem zamir veya sadece vav veya sadece zamirdir.

Fakat cümleyi ismiyyede ğalib olan vavdır

Soru 14: Temyizin tarifi ve ismi mübhemi tam nelerle tamam olur?

Cevap 14: وَهُوَ مَا يَرْفَعُ الْاِبْهَامَ عَنْ ذَاتٍ مَذْكُورَةٍ تَامَّةٍ اَوْ مُقَدَّرَةٍ

"Beş şeyden biriyle tamam olan, mezkur veya mukadder zattan kapalılığı kaldırandır"

İsmi mübhemin tam oluşu (temyizine muzaaf olamayacak bir halde olması)

5 şeyledir:

1- Kendi nefsiyle olur bu da zamiri mübhem veya ismi işaret olması ile olur

نِعْمَ رَجُلًا - يَا لَهُ رَجُلًا - رُبَّهُ رَجُلًا

2- Tenvin ile olur. Tenvin lafzen veya takdiren olabilir

Lafzene misal: رِطْلٌ زَيْتًا

Takdirene misal: اَحَدَ عَشَرَ رَجُلًا

3- Tesniye nunu ile olur: مَنَوَانِ سَمْنًا

4- Cemiye benzeyenin nunu ile olur: عِشْرُونَ دِرْهَمًا

5- İzafetle olur: مِلْؤُهُ عَسَلًا

Soru 15: İsmi mübhemi tamın mezkur ve mübhem olduğuna misal ver.

Cevap 15: عِشْرُونَ رَكْعَةً

Soru 16: Müstesna nedir, munkadı ve muttasıl nedir?

Cevap 16: Müstesna: Muttasıl ve munkadı olmak üzere iki kısımdır

Muttasıl: اِلَّا ve kardeşlerinden bir tanesiyle müstesna minhin sayısından çıkartılandır

Munkadı: اِلَّا ve kardeşlerinden bir tanesiyle müstesna minhin sayısından çıkartılmayandır

Soru 17: Müstesna ne zaman mensub, ne zaman bedel veya mensubluğu caizdir. Ne zaman avamil hasebince iğrablanır?

Cevap 17:

1- Kelam muceb (olumlu), müstesna minh mezkur ise nasp vaciptir, istisna istisna-i munkadı ise nasp vaciptir.

جَاءَنِي الْقَوْمُ اِلَّا زَيْدًا

2- Kelam ğayrı muceb müstesna minh mezkur ise nasb caiz bedel muhtardır (tercih olunandır).

مَا جَاءَنِي الْقَوْمُ اِلَّا زَيْدٌ اَوْ زَيْدًا

3- Kelam ğayrı muceb müstesna minh mezkur ise avamil hasebince iğrab alır. مَا جَاءَنِي اِلَّا زَيْدٌ

- Bu istisnaya *istisna-i müferrağ* nedir.

MAMULU MECRUR (1 SORU)

Soru 1: Mamulu mecrur kaç tanedir?

Cevap 1: 2 tanedir

- Harfi cerle mecrur

- İzafetle mecrur

MAMULU MECZUM (2 SORU)

Soru 1: Mamulu meczum nedir?

Cevap 1: Bir mamulun başına cezm edici gelirse mamulu meczum olur

Soru 2: Ne zaman şart ve cezanın cezmi vacip, ne zaman hem ref caiz hem cezm caiz, cezaya ne zaman fa'nın duhulu caiz değil, ne zaman vacip, ne zaman cezaya lafzen veya takdiren قد lazım gelir?

Cevap 2:

- Şart ve ceza muzari olursa veya evvelkisi muzari olursa fiili muzarinin meczum olması vaciptir.	**- Fakat evvelkisi mazi ikincisi fa'sız muzari olursa cezm'de ref caizdir.**

- Şayet ceza mutasarrıf olursa ve muzari manasında mazi olursa veya لَمْ ile لَمَّا ile nefilenmiş muzari olursa kendisine fa'nın duhulu caiz değildir. **اِنْ ضَرَبْتَ ضَرَبْتُ اَوْ لَمْ اَضْرِبْ gibi.**	**- Şayet ceza cümleyi ismiyye olursa sığalanmayan mazi olursa veya mazi manasında olursa o zaman zahir veya mukadder bir kad lazım gelir veya ceza مَا ،لَنْ ،سَوْفَ ،س ile beraber muzari olursa veya emir, nehiy, istifham, dua gibi inşai fiil olursa kendisine fanın duhulu vaciptir**

MAMULU BİT-TEBEİYYE (19 SORU)

Soru 1: Mamulu bit-tebeiyye kaç tanedir?

Cevap 1: 5 tanedir

- Sıfat

- Atıf

- Tekid

- Bedel

- Atfı beyan

Soru 2: Sıfat nedir ve ne zaman kendisinde mevsufa raci zamir gerekir?

Cevap 2: وَهِيَ تَابِعٌ يَدُلُّ عَلَى مَعْنًى فِي مَتْبُوعِهِ مُطْلَقًا

Mutlak olarak metbuundaki bir vasfa delalet eden tabidir

Nekreyi, cümleyi haberiyye ile vasıflandırdığımız zaman sıfatta bir zamir lazımdır

جَاءَنِي رَجُلٌ قَامَ اَبُوهُ

Soru 3: Sıfatun cerat ala men hiye lehu nedir ve mevsufuna hangi hususta tabidir?

Cevap 3: Sıfat ibarede neyin sıfatıysa gerçekte de onun sıfatıysa olur

Bu mevsufuna; marifelik, nekrelik, müfredlik, tesniyelik, cemilik, müzekkerlik ve müenneslikte tabii olur

جَاءَنِي رَجُلٌ عَالِمٌ - جَاءَتْنِي اِمْرَأَةٌ صَالِحَةٌ

Soru 4: Sıfatun cerat ala ğayrı men hiye lehu nedir ve mevsufuna hangi hususta tabi olmalıdır?

Cevap 4: Sıfat ibarede neyin sıfatıysa gerçekte onun sıfatı değilse olur.

Bu mevsufuna sadece marifelik ve nekrelikte tabi olur, geriye kalanlarda fiil gibidir.

جَاءَنِي رَجُلٌ رَاكِبٌ غُلَامُهُ

Soru 5: Marife ve nekre nedir?

Cevap 5:

Marife: Muayyen (belirli) bir şey için konulandır

Nekre: Muayyen olmayan bir şey için konulandır

Soru 6: Marifenin kısımları nelerdir?

Cevap 6: 6 kısımdır

1- Zamirler

2- Alem (özel isim)

3- İsmi işaretler

4- İsmi mevsuller

5- Elif lam ile marife olan

6- Bu beş şeyden birisine muzaaf olan

Soru 7: Zamiri merfu muttasıl (hem mazi hem muzari), zamiri merfu munfasıl, zamiri mensubu muttasıl, zamiri mensubu munfasıl ve zamiri mecruru muttasıl nedir?

Cevap 7:

1- Zamiri merfu muttasıl

Fillerin tesniyelerinde Eliftir:

ضَرَبَا - ضَرَبَتَا - ضَرَبْتُمَا - يَضْرِبَانِ - تَضْرِبَانِ - لِيَضْرِبَا - لِتَضْرِبَا

Cemi müzekkerlerde Vavdır: ضَرَبْتُمْ - ضَرَبُو - يَضْرِبوُنَ (Aslı ضَرَبْتُمُوا idi)

Cemi müenneslerde Nundur: ضَرَبْنَ - يَضْرِبْنَ - تَضْرِبْنَ

Mazinin müfred müzekker muhatap ve müfred müennes muhataba ve nefsi mütekellim vahdesinde Tadır:

ضَرَبْتُ - ضَرَبْتِ - ضَرَبْتَ

Mazinin nefsi mütekellim meal ğayrısında Nadır: ضَرَبْنَا

Mazinin dışında müfred müennes muhatabada Yadır: تَضْرِبِينَ

2- Zamiri merfu munfasıl

Zamiri Merfu Munfasıl
هُوَ هُمَا هُمْ - هِيَ هُمَا هُنَّ - اَنْتَ اَنْتُمَا اَنْتُمْ - اَنْتِ اَنْتُمَا اَنْتُنَّ - اَنَا - نَحْنُ

3- Zamiri mensubu muttasıl - Zamiri mecruru muttasıl

Zamiri Mensubu Muttasıl
ضَرَبَهُ ضَرَبَهُمَا ضَرَبَهُمْ ضَرَبَهَا ضَرَبَهُمَا ضَرَبَهُنَّ ضَرَبَكَ ضَرَبَكُمَا ضَرَبَكُمْ ضَرَبَكِ ضَرَبَكُمَا ضَرَبَكُنَّ ضَرَبَنِي ضَرَبَنَا

Zamiri Mecruru Muttasıl
لَهُ لَهُمَا لَهُمْ لَهَا لَهُمَا لَهُنَّ لَكَ لَكُمَا لَكُمْ لَكِ لَكُمَا لَكُنَّ لِي لَنَا

4- Zamiri mensubu munfasıl

Zamiri Mensubu Munfasıl
اِيَّاهُ اِيَّاهُمَا اِيَّاهُمْ اِيَّاهَا اِيَّاهُمَا اِيَّاهُنَّ اِيَّاكَ اِيَّاكُمَا اِيَّاكُمْ اِيَّاكِ اِيَّاكُمَا اِيَّاكُنَّ اِيَّايَ اِيَّانَا

Soru 8: Alem kaç kısımdır?

Cevap 8: 2 kısımdır

- Şahsın alemi: زَيْدٌ

- Cinsin alemi: أُسَامَةُ

Soru 9: İsmi işaretler nelerdir?

Cevap 9:

Cemi	Tesniye	Müfred	

Müzekker	ذَا	ذَانِ	أُولَاءِ
Müennes	تَا تِي ذِي تِهْ ذِهْ تِهِي ذِهِي	تَانِ	أُولَاءِ

Soru 10: Harfi hitap nedir?

Cevap 10:

	Müfred	Tesniye	Cemi
Müzekker	ذَاكَ	ذَاكُمَا	ذَاكُمْ
Müennes	ذَاكَ	ذَاكُمَا	ذَاكُنَّ

Soru 11: İsmi mevsuller nelerdir?

Cevap 11:

Cemi	Tesniye	Müfred

Müzekker	اَلَّذِي	اَلَّذَانِي - اَلَّذَيْنِ	اَلَّذِينَ
Müennes	اَلَّتِي	اَلَّتَانِ - اَلَّتَيْنِ	اَلَّلوَاتِي - اَلَّلاَيِ - اَلَّلاَتِي - اَلَّلاَتِ - اَللَّائِي - اَللَّوَائِي

Soru 12: Elif lamlar kaç çeşittir?

Cevap 12:

1- Elif lam ahdi harici için olur: جَاءَنِي رَجُلٌ فَاَكْرَمْتُ الرَّجُلَ

2- Elif lam cins için olur: اَلرَّجُلُ خَيْرٌ مِنْ اِمْرَأَةٍ

3- Elif lam ahdi zihni için olur: اُدْخُلِ السُّوقَ

4- Elif lam istiğrak için olur: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ

Soru 13: Matuf nedir?

Cevap 13: Kendisiyle metbuunun arasını 10 harften birisi ile koltuklayan bir tabidir

Soru 14: On harf nedir ve manaları nelerdir?

Cevap 14: و، فَا، ثُمَّ، حَتّٰی، اَوْ، اِمَّا، اَمْ، لَا، بَلْ، لٰکِنْ

و: Mutlak cem içindir

فَا: Takip içindir. (Atıf harflerinden fa harfi, matufun aleyhte sabit olan hükmün, matufun aleyhin hemen akabinde matufta da sabit olduğuna delalet etmesi içindir)

ثُمَّ: Terâhî içindir. Harfi, matufun aleyhe sabit olan hükmün bir müddet sonra matufa da sabit olduğuna delalet etmek içindir ve tertip içindir

حَتّٰی: Matufun aleyhe sabit olan hükmün az zaman sonra matufa da sabit olduğuna delalet içindir

اَوْ-اِمَّا-اَمْ: Tahyir (iki şeyden birini seçmek)

Harfi atıfları hükmün iki veya daha fazla şeylerden matufun aleyhin ve matufun medlullerinden tek birisinin sabit olduğuna delalet etmek içindir

لَا: Harfi matufun aleyhe sabit olan hükmün matufdan nefy etmek içindir

بَلْ: Harfi, muceb (müsbet) bir kelamda vakı olduğu zaman matufun aleyhin zikrinden vazgeçilip matufun zikrine dönüldüğüne ve hükmün matufa sabit olduğuna delalet etmek içindir

لٰكِنْ: İki işten bir tanesinin hükmünü tayin içindir. Ekseri alimlere göre ancak müfred bir lafzı atfedebilir cümleye atfedemez. Müfred bir lafza atfetmiş olan lakin harfi ispattan sonra gelemez ancak nefy veya nefyden sonra gelir

Soru 15: Zamiri merfu muttasıla bir şey atfedileceği zaman ne lazım gelir?

Cevap 15: Muttasılın munfasılla tekid edilmesi vaciptir:

ضَرَبْتُ اَنَا وَزَيْدٌ

Ancak araya bir fasıla girerse lazım gelmez o zaman terki caizdir:

ضَرَبْتُ الْيَوْمَ وَزَيْدٌ

Soru 16: Tekid nedir ve kısımları nelerdir?

Cevap 16: Metbuun mensub veya mensubun ileyh olmaktaki halinin veya metbuun büyün fertlerine şamil olduğunu takrir eyler.

- Birinci kısım evvelki lafzı tekrarlamak zamiri muttasıllarda muradifini tekrarlamaktır. Bu tekidi lafzı bütün lafızlarda cereyan edilir.

- İkinci kısım tekidi manevidir. Bu da bilinen lafızlara aittir.

Soru 17: Tekidi maneviler nedir?

Cevap 17:

نَفْسُهُ، عَيْنُهُ، كِلَاهُمَا، كِلْتَاهُمَا، كُلُّهُ، اَجْمَعُ، اَكْتَعُ، اَبْتَعُ، اَبْصَعُ

Soru 18: Bedel nedir kaç kısımdır?

Cevap 18: Metbuu değil kendisi kastolunandır

4 kısımdır

- Bedeli kül minel kül

- Bedeli iştimal

- Bedeli ba'z minel kül

- Bedeli galettir

Soru 19: Atfı beyan nedir?

Cevap 19: Bu da metbuundaki bir manaya delalet etmeyici olduğu halde metbuunu izahi için gelen tabidir.

اَقسَمَ بِاللّٰهِ اَبُو حَفْصٍ عُمَرُ

İĞRAB (31 SORU)

Soru 1: İğrabın Arapça ve Türkçe tarifi nedir?

Cevap 1: وَهُوَ شَيْءٌ جَاءَ مِنَ الْعَامِلِ يَخْتَلِفُ بِهِ آخِرُ الْمُعْرَبِ

"Kendisi sebebiyle murebin sonu değişen ve amil tarafından gelen şeydir."

Soru 2: İğrabı bi hasebi zat ve-l hakikat kaç kısımdır?

Cevap 2: 3 kısımdır. Hareke, harf ve hazif

- Hareke 3'tür: Zamme, fetha, kesre

- Harf 4'tür: Vav, ya, elif, nun

- Hazif 3'tür: Harekenin hazfi, ahirinin hazfi, nunu hazfi

Soru 3: Misallerle on iğrabı açıkla?

Cevap 3: Hareke üçtür:

جَاءَنِي زَيْدٌ

رَاَيْتُ زَيْدًا

مَرَرْتُ بِزَيْدٍ

Harf dörttür:

جَاءَنِي اَبُوهُ

رَاَيْتُ اَبَاهُ

مَرَرْتُ بِاَبِيهِ

Hazif üçtür:

- Harekenin hazfi لَمْ يَضْرِبْ

- Ahirinin hazfi لَمْ يَغْزُ

- Nunun hazfi لَمْ يَضْرِبَا

Soru 4: İğrab bi hasebil mahal kaçtır ve nelerdir?

Cevap 4: Dörttür

- Hareke-i Mahza

- Huruf-u Mahza

- Hareke-i Meal Hazif

- Huruf-u Meal Hazif

Soru 5: Harekei mahzanın, hurufu mahzanın, harekei meal hazif ve hurufu meal hazfin içine aldığı murebler nedir?

Cevap 5: -Harekei Mahza ya iğrabı tam olur bu da ref halinde zamme, nasb halinde fetha, cer halinde kesre olmasıdır. Bu murebde ismi müfredi munsarif ve cemi mükesseri munsarifdir.

جَاءَنِي رَجُلٌ، رِجَالٌ

رَاَيْتُ رَجُلًا، رِجَالًا

مَرَرْتُ بِرَجُلٍ، بِرِجَالٍ

- Harekei mahza ya iğrabı nakıs olur bu da iki kısımdır: Haleti refinde zamme nasbında ve cerrinde fetha alır bu da ğayrı munsariftir.

جَاءَنِي اَحْمَدُ

رَاَيْتُ اَحْمَدَ

مَرَرْتُ بِاَحْمَدَ

- Ya da haleti refinde zamme, nasb ve cerrinde kesre. Bu da cemi müennesi salimdir.

جَاءَنِي مُسْلِمَاتٌ

رَاَيْتُ مُسْلِمَاتٍ

مَرَرْتُ بِمُسْلِمَاتٍ

2.si hurufu mahzadır. Bu ya iğrabı tam olur yani haleti refinde vav, nasbında elif, cerrinde yadır. Bu mureb de esmai sittei mutel muzaaf ile ğayri yail mütekellimi müfredeten mükebberetendir

جَاءَنِي اَبُو الْقَاسِمِ ﷺ

رَاَيْتُ اَبَا الْقَاسِمِ ﷺ

مَرَرْتُ بِاَبِي الْقَاسِمِ ﷺ

Hurufu mahza ya iğrabı nakıs olur. Bu da iki kısımdır. Haleti refinde vav, nasb ve cerrinde ya alır. Bu da cemi müzekkeri salimdir. Ayrıca أُولُو ve عِشْرُونَ'nin kardeşleridir.

جَاءَنِي مُسْلِمُونَ وَأُولُو مَالٍ وَعِشْرُونَ

رَاَيْتُ مُسْلِمِينَ وَأُولِي مَالٍ وَعِشْرِينَ

مَرَرْتُ بِمُسْلِمِينَ وَأُولِي مَالٍ وَعْشْرِينَ

Veya haleti refinde elif, nasb ve cerrinde ya alır. Bu da tesniye, اِثْنَانِ ve zamire muzaaf olan كِلَا'dır

جَاءَنِي مُسْلِمَانِ وَاثْنَانِ وَكِلَاهُمَا

رَاَيْتُ مُسْلِمَيْنِ وَاثْنَيْنِ وَكِلَيْهِمَا

مَرَرْتُ بِمُسْلِمَيْنِ وَاثْنَيْنِ وَكِلَيْهِمَا

3 - Hareke-i meal haziftir. Bu da ancak iğrabı tam olur ve iki kısımdır

Birinci kısım ahiri harfi sahih olduğu halde ahirine zamir bitişmeyendir ve haleti refinde zamme, nasbında fetha, cezminde harekenin hazfi iledir.

يَضْرِبُ، لَنْ يَضْرِبَ، لَمْ يَضْرِبْ

İkincisi ahiri harfi illet olduğu halde ahirine zamir bitişmeyen fiili muzaridir.

Haleti refi zamme, nasbında fetha, cezminde ahirinin hazfi iledir

يَغْزُو، لَنْ يَغْزُوَ، لَمْ يَغْزُ

4.sü Hurufu meal haziftir. Bu da ahirine cemi müennes nunundan başka zamir bitişen fiili muzaridir. Ref halinde nun, nasb ve cerrinde nunun hazfi iledir

يَضْرِبَانِ، لَنْ يَضْرِبَا، لَمْ يَضْرِبْ

Soru 6: İsmi müfredi munsarif, cemi mükesseri munsarif, ğayrı munsarıfü cemi müennesi salim, esmai sitte, tesniye, cemi müzekkeri salim, ahiri harfi sahih olduğu halde ahirine zamir bitişmeyen fiili muzari, ahiri harfi illet olduğu halde

ahirine zamir bitişmeyen fiili muzari, ahirine cemi müennes nunundan başka zamir bitişen fiili muzarinin 3 hali nedir?

Cevap 6:

1- İsmi müfredi munsarif, cemi mükesseri munsarif

- Ref halinde zamme

- Nasb halinde fetha

- Cer halinde kesre

2- Ğayrı munsarif

- Ref halinde zamme

- Nasb halinde fetha

- Cer halinde fetha

3- Cemi müennesi salim

- Ref halinde zamme

- Nasb halinde kesre

- Cer halinde kesre

4- Esmai sitte

- Ref halinde vav

- Nasb halinde elif

- Cer halinde ya

5- Cemi müzekkeri salim

- Ref halinde vav

- Nasb halinde ya

- Cer halinde ya

6- Tesniye

- Ref halinde elif

- Nasb halinde ya

- Cer halinde ya

7- Ahiri harfi sahih olduğu halde ahirine zamir bitişmeyen fiili muzari

- Ref halinde zamme

- Nasb halinde fetha

- Cer halinde cezm halinde harekenin hazfi

8- Ahiri harfi illet olduğu halde ahirine zamir bitişmeyen fiili muzari

- Ref halinde zamme

- Nasb halinde fetha

- Cer halinde cezm halinde ahirinin hazfi

9- Ahirine cemi müennes nunundan başka zamir bitişen fiili muzari

- Ref halinde nun

- Nasb halinde nunu hazfi

- Cer halinde cezm halinde nunun hazfi

Soru 7: Her birinin üç haline misal ver.

Cevap 7:

İsmi müfredi munsarif-cemi mükesseri munsarif

جَاءَنِي رَجُلٌ، رِجَالٌ

رَاَيْتُ رَجُلًا، رِجَالًا

مَرَرْتُ بِرَجُلٍ، بِرِجَالٍ

Ğayrı munsarif

جَاءَنِي اَحْمَدُ

رَاَيْتُ اَحْمَدَ

مَرَرْتُ بِاَحْمَدَ

Cemi müennesi salim

جَاءَنِي مُسْلِمَاتٌ

رَاَيْتُ مُسْلِمَاتٍ

مَرَرْتُ بِمُسْلِمَاتٍ

Esma-i sitte mu'tel muzaaf ila ğayri ya-il mütekellimi müfredeten mükebbereten

جَاءَنِي اَبُو الْقَاسِمِ ﷺ

رَاَيْتُ اَبَا الْقَاسِمِ ﷺ

مَرَرْتُ بِاَبِي الْقَاسِمِ ﷺ

Tesniye

جَاءَنِي مُسْلِمَانِ وَاثْنَانِ وَكِلَاهُمَا

رَاَيْتُ مُسْلِمَيْنِ وَاثْنَيْنِ وَكِلَيْهِمَا

مَرَرْتُ بِمُسْلِمَيْنِ وَاثْنَيْنِ وَكِلَيْهِمَا

Cemi müzekkeri salim

جَاءَنِي مُسْلِمُونَ وَاُولُو مَالٍ وَعِشْرُونَ

رَاَيْتُ مُسْلِمِينَ وَاُولِي مَالٍ وَعِشْرِينَ

مَرَرْتُ بِمُسْلِمِينَ وَاُولِي مَالٍ وَعْشْرِينَ

Ahiri harfi sahih olduğu halde ahirine zamir bitişmeyen fiili muzari

يَضْرِبُ، لَنْ يَضْرِبَ، لَمْ يَضْرِبْ

Ahiri harfi illet olduğu halde ahirine zamir bitişmeyen fiili muzari

يَغْزُو، لَنْ يَغْزُوَ، لَمْ يَغْزُ

Ahirine cemi müennes nunundan başka zamir bitişen fiili muzari

يَضْرِبَانِ، لَنْ يَضْرِبَا، لَمْ يَضْرِبْ

Soru 8: İğrabı tam ve iğrabı nakıs olması ne demektir?

Cevap 8: İğrabı Tam: Üç halinde de üç farklı iğrap alabilendir

İğrabı Nakıs: Üç halinde de üç farklı iğrap alamayandir

Soru 9: Munsarif ve ğayrı munsarif ne demektir?

Cevap 9: Munsarif ile murad kesre tenvin alandır

Ğayrı munsarifle murad harekeyle mureb olduğu halde kesre tenvin almayandır

Soru 10: Dokuz illet nedir?

Cevap 10:

1- Adillik 2- Marifelik 3- Tenislik 4- Vasıflık 5- Ucme 6- Cemilik 7- Terkib 8- Elif nun mezidat 9- Vezni fiil

Soru 11: Kıyasen ğayrı munsarif olanlar nelerdir?

Cevap 11:

1- Fiili mahsus bir vezinde olan her alemdir

2- Her ismi tafdil ile (اَفْعَلُ) vezninde olan sıfattır

3- Üç harf üzerine zait olduğu halde veya ortası hareketli olduğu halde Arapça'ya naklinin evvelinde alem olarak kullanılan her ucmedir

4- Elif meksure veya elifi memdude ile müennes olan her alemdir

5- Sonuna elif nun mezidat bitişen her alemdir

6- Ğayrı munsarif olan bir kelime muzaaf olduğu zaman ve başına elif lam dahil olduğu zaman munsarif olur

Soru 12: İğrab bi hasebi-l nevi nelerdir?

Cevap 12: Ref, Nasb (bunlar isim ve fiil arasında ortaktır), Cer (isme mahsustur), Cezm (fiile mahsustur)

Soru 13: Ref alameti, nasb alameti, cer alameti, cezm alameti nelerdir?

Cevap 13:

Ref alameti: Zamme, vav, elif, nun

Nasb alameti: Fetha, kesre, elif, ya, hazfi nun

Cer alameti: Kesre, fetha, ya

Cezm alameti: Hazfi hareke, hazfi ahir, hazfi nun

Soru 14: İğrabı bi hasebi-s sıfat nedir?

Cevap 14: Sıfat bakımından iğraptır

3 kısımdır. Lafzi, takdiri, mahalli

Soru 15: İğrabın takdiri olması nedir?
Cevap 15: Hakiki iğraptan başka bir maniden dolayı iğrabın lafzen açığa çıkamamasıdır.

Soru 16: İğrabın takdiri olduğu yerler nelerdir?

Cevap 16: Yedi yerdedir

1- İki sakinden dolayı hazf edilse bile sonunda elif bulunan müfred kelimedir

2- Tesniyeden başka olduğu halde mütekellim yasına muzaaf olan kelimedir

3- Sonunda hikayevi iğrab olan kelimedir

4- Sonunda makabli meksur ya bulunan kelimedir

5- Sonunda makabli mezmum vav bulunan kelimedir

6- İğrabı harflerle olup sakinle karşılaşan yani kendinden sonraki kelimenin başına hemzei vasıl gelen kelimedir

7- İğrabı harekelerle olup sonunda sakinle durulan kelimedir

Soru 17: Sonunda elif olan kelime isim olursa kaç hali, fiil olursa kaç hali takdiri olur?

Cevap 17: Şayet bu müfred kelime isim ise üç hali takdiridir:

عَصَا، عَصًا

Şayet fiil ise ref ve nasb hali takdiri, cezm hali lafzidir:

يَخْشَى، لَنْ يَخْشَى، لَمْ يَخْشَ

Soru 18: Mütekellim yasına muzaaf olan cemi müzekkeri salim ise hangi hali lafzi hangi hali takdiridir

Cevap 18: Ref hali takdiri, nasb ve cer hali lafzidir

جَاءَنِي مُسْلِمُونَ aslı جَاءَنِي مُسْلِمُوىَ idi

Soru 19: Tesniye ise durumu nedir?

Cevap 19: Üç hali de lafzidir

جَاءَنِي مُسْلِمَيَّ، رَاَيْتُ مُسْلْمَيَّ، مَرَرْتُ بِمُسْلِمَيَّ

Soru 20: Diğer kelimeler ise durum nedir?

Cevap 20: Üç hali de takdiridir

جَاءَنِي غُلَامِي، رَاَيْتُ غُلَامِي، مَرَرْتُ بِغُلَامِي

Soru 21: Sonunda iğrabı mahki (hikayevi iğrab) bulunan kaç kısımdır?

Cevap 21: Üç kısımdır

1- Alemiyyetle naklonulmuş cümle: تَابَّطَ شَرًّا gibi

2- Hicazilerin görüşüne göre müfreddir: ضَرَبْتُ زَيْدًا diyene

مَنْ زَيْدًا demen gibi

3- İkinci cüzü iğrabı olmayan bir kelimenin mamulu olan iki kelimeden toplanmış alemdir: هَلْ زَيْدٌ، اِنَّ زَيْدًا gibi

Soru 22: Ahirinde makabli meksur ya bulunan kelime isim olursa durum nedir, fiil olursa durum nedir?

Cevap 22: Şayet isim ise refi ve ceri takdiri, nasbı lafzidir: قَاضٍ، اَلْقَاضِي

Şayet fiili ise sadece refi takdiridir. Bu da sonuna zamiri merfu bitişmemesi halindedir

تَرْمِي

Soru 23: Ahirinde makabli mezmum vav bulunan hangi durumda takdiridir?

Cevap 23: Sadece ref hali takdiridir bu da sonuna zamiri merfu bitişmemesi halindedir

Soru 24: İğrabı harflerle olup sakin ile karşılaşan esmai sitte, cemi müzekkeri salim, tesniyenin durumları nedir?

Cevap 24: Esmai sitede üç hali takdiridir

جَاءَنِي اَبُو الْقَاسِمَ ﷺ

رَاَيْتُ اَبَا الْقَاسِمِ ﷺ

مَرَرْتُ بِاَبِي الْقَاسِمِ ﷺ

Şayet müzekkeri salim ise ve iğrab harfinden önceki harf fethalı ise vav zammeyle, ya kesreyle hareke alır, üç halde de lafzi olur.

جَاءَنِي مُصْطَفَوُ الْقَوْمِ

رَاَيْتُ مُصْطَفَيِ الْقَوْمِ

مَرَرْتُ بِمُصْطَفَيِ الْقَوْمِ

Şayet iğrab harfinden önceki harf fethalı değilse vav ile hazfolunur yani iğrabı takdiri olur

جَاءَنِي ضَارِبُو الْقَوْمِ

رَاَيْتُ ضَارِبَيِ الْقَوْمِ

مَرَرْتُ بِضَارِبَيِ الْقَوْمِ

Şayet tesniye ise ref hali takdiri, nasb ve cer halinde ya kesre ile harekelenir yani iğrab lafzi olur

جَاءَنِي غَلَامَا ابْنِكَ

رايت غلامَيِ ابْنِكَ

مَرَرْتُ بِغَلَامَيِ ابْنِكَ

Soru 25: İğrabı hareke ile olup üzerine sakin ile durulan tenvini temekkün ile tenvinlenmiş değilse veya sonunda tenis tası varsa durum nedir?

Cevap 25: Üç hali de takdiridir

اَحْمَدْ، ضَارِبَةْ، ضَارِبَاتْ

Soru 26: Tenvini temekkün ile tenvinlenmiş ise durum nedir?

Cevap 26: Ref ve cer hali takdiri, nasbı lafzidir

جَاءَنِي زَيْدٌ، رَأَيْتُ زَيْدًا، مَرَرْتُ بِزَيْدٍ

Soru 27: İğrabın mahalli olduğu yerler kaçtır?

Cevap 27: İkidir.

Birincisi: Sonu iğrabı mahki olmayan bir iğrabla meşgul olan isimdir

مَرَرْتُ بِزَيْدٍ

İkincisi: Mebnidir.

Soru 28: Mebni nedir, mureble farkı nedir?

Cevap 28: Mebni: Harekesi ve sükunu amil tarafından gelmeyendir

Mureb: Harekesi ve sükunu amil tarafından gelendir

Soru 29: Mebni asıllar nedir?

Cevap: Dörttür

1- Harf 2- Mazi 3- Emir bi ğayrı lam 4- Cümle

Soru 30: Mebni arızı lazımlar nedir?

Cevap 30:

1- **Zamirler** 2- **İsmi işaretler** 3- (أَيَّةٌ ve أَيٌّ 'den başka) **İsmi mevsuller** 4- **Esmai ef'aller**

Soru 31: Mebni arızı ğayrı lazımlar nedir?

Cevap 31: İki kısımdır

1- Mebniliği vacip: Dört tanedir

1- Mahzuf muzaafun ileyh niyette olduğu halde izafetten kesilen zarflar: قَبْلُ، بَعْدُ

2- Müfred marife münada: يَا زَيْدُ

3- Cinsini nefyeden لا'nın ismi; tekrarlanmaksızın, nekre ve la'ya bitişik olduğunda: لَا بُدَّ

4- Cemi müennes nunu veya tekid nunu bitişen fiili muzari: يَضْرِبْنَ، لَيَضْرِبَنَّ

2- Mebniliği caiz: Dört tanedir

1- Cümleye ve اِذْ'e izafe edilen zarflar: يَوْمَئِذٍ

2- مَا، أَنْ، أَنَّ ile kullanılan ve isimleri:

مِثْلُ - مِثْلَ مَا قَامَ زَيْدٌ

3- Tekrarlanan لا'nın, لا'ya bitişik müfred ve nekre ismi:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللَّهِ

لَا حَوْلٌ وَلَا قُوَّةٌ اِلَّا بِاللَّهِ

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةٌ اِلَّا بِاللَّهِ

لَا حَوْلٌ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللَّهِ

4- لا'nın mebni isminin müfred ve لا'nın ismine bitişik sıfatı:

لَا رَجُلَ ظَرِيفَ، ظَرِيفًا، ظَرِيفٌ

İçindekiler (214 SORU)

AMİL (100 SORU) 1

AMİLİ LAFZİ SEMAİ (51 SORU) 1

AMİLİ LAFZİ KIYASİ (49 SORU) 21

MAMUL (83 SORU) 37

MAMULU MERFU (44 SORU) 37

MAMULU MENSUB (17 SORU) 55

MAMULU MECRUR (1 SORU) 60

MAMULU MECZUM (2 SORU) 61

MAMULU BİT-TEBEİYYE (19 SORU) 62

İĞRAB (31 SORU) 73